

ETHDIARI

Numerò 143
dimenge 27 de junh 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

MARIMON DEMANE ERA AJUDA DES PAGESI ENA LUTA CONTRA ETH HUEC

ETH conselher d'Agricultura, Ramaderia e Pesca dera Generalitat, Francesc Xavier Marimon, se dirigic as pagesi catalans entà demanàles era sua colaboracion "as pòrtes der ostiu" ena luta contra es encèndis forestaus. Era demana de Marimon s'inscriu ena crida tara prudència e responsabilitat qu'eth president dera Generalitat, Jordi Pujol, dirigic as ciutadans catalans dijaus passat en Castelhertçòl.

En ua carta dubèrta as pagesi publicada ena revista *Catalunya Rural i Agrària*, Marimon inste a "seguir es mesures possibles entà mielhorar era luta contra eth huec" e rebrembe que "maugrat qu'ua part deth país ei mès sensibla que d'auetes en aguesta problematica, qu'ei trabalh de toti". En concrèt, Marimon demane as pagesi que contunhen participant tamb "anims renauits" enes Agrupacions de Defensa Forestal (ADF), en tot indicar que "era gent arraitzada en territòri ei imprescindible en aguest prètzhèt" e que, en cas des page-

si, "eth suenh" que meten enes sues espleites "ei ua garantia entath bòsc". Atau madeish, eth conselher sollicite as pagesi que coitiuen cereaus, qu'arremassen era palha e qu'ac límpien tan lèu que sigue possible". En cas de non poder hè'c, Marimon les demane que, coma minim, límpien er entorn des sues finques e camps entà "dificultar er auanç d'un possible huec". Francesc Xavier Marimon acabe era sua carta dubèrta en tot arregrair "per endauant er esfòrç e dedicacion, tamb eth convenciment que toti amassa seram mès efectius contra es encèndis forestaus".

ETH PERIODISME EI ERA PROFESSION EN PETJOR SITUACION EN ESTAT ESPANHÒL

ETH periodisme ei era profession que se tròbe en petjor situacion en Estat espanhòl e es sues condicions laboraus s'apròpen mès as deth sègle XIX qu'as deth XXI, segontes denuncièren ager ena Universitat Menéndez Pelayo (UIMP) de Santander representants des agropacions de periodistes de CCOO e UGT. Entàs sindicats, era manca d'organizacion e mobilizacion deth sector, amassa tamb era sua desregularizacion, son es principaus causes d'aguest problèma. Luis María González, de CCOO, senhalèc qu'eth "modèu" deth periodista actuau ei eth d'un joen entre 25 e 30 ans, que trabalhe de 9 e 12 ores diadèras, a un contracte temporau e non a proteccion social, e crube ua mieja de 86.000 pessetes mensuaus. Ena sua majoritat son licenciadi en Sciéncias dera Informacion, branca Periodisme, e enes darrèri ans a apujat notablament era preséncia de hemnes ena profession. "Suspren qu'es condicions de trabalh des periodistes siguen per dejós dera mieja dera rèsta des oficis e professions", afirmèc González, entath quau ei "imprescindibla" ua intervencion legislatiua "se se vò dignificar ua profession -didec- era foncion social dera quau siguec magnificada enes prumèri ans dera transicion e qu'ara aufrís aguesta radiografia, que supause un cambi radica en perfil professionau enes darrèri 20 ans". Se tracte d'un collectiu a on "eth principi de solidaritat ludís per sua abséncia". Entad açò que tanh ar introsisme professionau, senhalèc qu'enes darrèri 8 ans eth 86% des professionaus qu'accedissen ath mercat de trabalh vien des facultats de Sciéncias dera Informacion, 4.000 titoladi cada an. "Eth principau problèma, mès que non pas qui trabalhe, ei en quines condicions trabalhe, per çò que cau intervier entà qu'eth modèu de contractacion s'ajuste ara legislacion actuau", didec.

Pera sua part, Alfonso Díez, d'UGT, se referic a un estudi deth Conselh d'Euròpa segontes eth quau a compdar der an 2006 era situacion serà "mès grèu" qu'ara, perque sonque i aura quate grani grops de comunicacion en mon, e es reivindicacions com era clausula de consciéncia "demoraràn dehòra de jòc", didec. Hi-

gec que, en cas der Estat espanhòl, es empresaris de mieis escrits e radiofonics "vòlen mantier era profession permanentament desregulada". Remerquèc entad açò, qu'aquerò compòrte que i age licenciats que cruben 16.000 pessetes mensuaus e d'aueti qu'inclús paguen as empreses entà poder hèr practiques. En repòrt ara exigéncia o non de titulacion en Sciéncias dera Informacion, senhalèc qu'era liberalizacion absoluta d'aguest tèma pòrte a que "eth poder entà fabricar periodistes l'agen es empreses", per çò qu'eth sòn sindicat a optat per defensar era titulacion, "tamb toti es matisi e reconeishment tad aqueri qu'agen estat exercint, perque entenem qu'ei era mielhor manèra de cercar un contròtle extèrn ath pròpri contròtle des empresaris", didec.

Eth president deth sindicat de Periodistes de Catalonha, Enric Bastardes, coïncidic tanben en qu'eth panorama professionau ei "entà plorar", maugrat que considerèc qu'actualament i a ua màger organizacion e sensibilitat enes redaccions de toti es mieis, atau com ua màger capacitat de mobilizacion, çò que produsirà un cambi dera escadença actuau a cuert tèrme.

Bastardes expliquèc qu'enes sies ans de foncionament deth sindicat de Catalonha s'a auançat "fòrça mès" qu'enes 20 ans darrèrs e pronostiquèc que se seguirà hènt enes pròplèus 2 o 3 ans. "Èm en un moment d'inflexion en quau era profession se'n da compde que cau mobilizà-se", senhalèc, ath madeish temps que defensèc eth besonh de qu'es professionaus se junhen ad aguest procès que "cambiarà radicalament era profession enes pròplèus ans".

Fin finau, era presidenta dera Associacion dera Premsa de Cantàbria e vicepresidenta de FAPE, María Ángeles Samperio, expliquèc qu'era Federacion demanarà ath nau ministre de Trabalh que se hèsqe un estudi sus era situacion des periodistes, çò que ja se plantegèc ar anterior titular, Javier Arenas, sense que finaument s'arribèsse a hèr. Es representants sindicats e dera FAPE participèren ena UIMP en ua trobada titolada "Era situacion laborau des periodistes", que se celebrèc ager e delàger.

ARZALLUS DITZ QU'ER ESTATUT "EI PLAN SERIÓS", EN TOT DEMANAR A EH QUE "NON AVASALHE" E L'ACUSE DE VOLER 'LIQUIDAR' ETH PARLAMENT

ETH president deth PNB, Xabier Arzallus, avertic ager a EH que "non avasalhe" perque agen deishat es armes e diguec qu'ei "ena inopia" en pretèner "ua naua basa juridica entara sobirania" e era implantacion dera Assembla d'Elèctes basqui, deishant de costat er Estatut d'Autonomia e er Amelhorament de Navarra.

"Torni a dider que son ena inopia, o cren que tot çò qu'auem trabalhac ac deisharam perque eri an ara ua idia e volguen bastir ua utopia. Nosati èm eth partit mès gran aciù, èm nacionalistes e er Estatut ei un tèma plan seriós", higeç.

Ath delà, remerquèc eth papèr que desvolope eth Parlament autonòm, e acusèc ara coalicion *abertzale* de "voler pòc mès que 'liquidar' " era cramba basca, a trauèrs dera creacion dera Assembla d'Elèctes, que reconeishac qu'a "eth sòn valor". Per aquerò, senhalèc qu'eth PNB contunharà ena reclamacion progressiua de quòtes d'autogovern.

"Nosati, per a on cauishigue eth bò, com auem anat enquia ara, e que non pensen que mos portaràn per un aute camin, perque non mos i portaràn. Non voi dider arren mès entà que non creiguen que les insulte, per tant, qu'Aznar estigue tranquille, perque nosati acatam era Constitucion e exigim que s'aumplisque er Estatut", apuntèc.

Arzallus senhalèc que cau passar prumèr per un autogovern, coma camin anterior "a ua possible independéncia". "Es causes, malurosament, son atau e non vau era pena enganhasè", higeç.

Pactes pòstelectoraus
Eth líder deth PNB expri-

mic era sua maufidança deuant era possibilitat d'arribar a acòrds tamb eth PSOE, perque, ath sòn coneisher, es promesas politiquas des socialistes an "ua caducitat non massa mès grana qu'era d'un iogort". "Aquerò que s'a acabat, nosati non podem estar ena indefension de complir era paraula e eth Pacte tamb era gent qu'a mens caducitat qu'eth iogort", persutèc.

çò que rapie per aqui e Mayor Oreja pera sua carrèra politica, e tot ac caperen tamb eth mantelh d'Isabel la Católica", afirmèc. Acusèc ath Govern centrau de "crompar es mieis de comunicacion" e de "non botjar ne un dit" entà colminar er Estatut d'Autonomia. En aguesta linha, preguntèc a Aznar "perquè an d'emparar era Constitucion" e didec que l'acaten

Atau madeish, acusèc as socialistes de dider que non s'a d'isolar ath PP, "en tot qu'eri ac hèr en totes parts", en referéncia a d'auetes comunitats autonòmes, com Galícia, Cantàbria o Andalusia. En aguest sentit, apuntèc qu'eth PSOE "non a escropols" e "aquiu a on pòden agarren era poma".

"Alava, ostatic d'Espanha"

Entad açò que hè ath PP, didec que sage de "setiar eth principi que cau hèr ua combinason d'espanhòls, especiaument en Alava, entà retirar as nacionalistes", e manifestèc qu'eth ministre d'Interior, Jaime Mayor Oreja, "vò qu'Alava sigue er ostatic d'Espanha". "Açò ei un espectacle, e diden qu'ei per amor entà Espanha, mès non les impòrte Espanha perque eth PSOE va a veir

"perque non auem mès remèdi e perque èm democrates". Rebrembèc ath president deth Govern era existéncia d'un problèma politic, e senhalèc que i a fòrça ciutadans basqui que non se senten espanhòls. "Nosati non èm ETA, vos té veirà que hè tamb ETA", higeç. En referéncia as critiques recebudes per acòrd de governabilitat tamb EH en executiu basic, didec que "confóner paciéncia tamb debilitat o pactes tamb sosmission ei problèma d'aqueri qu'ac confonen".

Eth dirigent nacionalista realizèc aguestes manifestacions pendent es actes programadi pera Junta municipau d'Ondarreta, en barri de Las Arenas de Gecho, tamb motiu der XIau aniversari deth *batxoki*.

HÈ-TE SOSSCRIPTOR D'ETH DIARI

UA BONA PELLICULA EN VIELHA: *LA TRAMPA*, de Jon Amiel

Robert Mac MacDougal (Sean Connery) a era reputacion intachabla d'èster eth mès gran entre es lairons de guant blanc. Atau que, quan un quadre de Rembrandt d'incalculable valor ei panat en Naua York, totes es sospieites viren ath sòn torn. Era agent d'assegurances Virginia Gin Baker (Catherine Zeta-Jones) convenç ath cap dera sua empresa, eth quau a perdut 24 milions de dolars tamb eth panatòri, entà que li dèishe anar tara recèrca d'aguest mèstre deth crim.

Gin, ua hemna plia de recorsi e tamb ua grana motivacion, a un plan entà gahar a Mac, mès aguest se mòstre plan mès gatilop que non auie creigut. En tot començar un electric jòc d'atraccion e prevencions, Mac e Gin formen un conflictiu equip que les portarà de Londres, via Ièrles Occidentaus d'Escòcia, enquia Kuala Lumpur, era ultrasofisticada capitau de Malaisia. Amassa endonviaran un ambiciós plan entà dar un 'còp' de quauqui milions de dolars en tot profiter eth cambi de millènni.

Eth mitic actor Sean Connery, guanhador d'un Oscar, interprete a Mac, un refinat e solitari panaire, eth mon deth quau se capvire quan se tròbe tamb Gin, ua agent d'assegurances interpretada per Catherine Zeta-Jones. *La trampa* qu'ei eth primèr trabalh que Zeta-Jones hè d'ençà de *La màscara del Zorro*, pellicula tamb era qu'artenhec un gran exit en papèr dera hilha d'un des Zorros e futura hemna d'un aute.

Eth papèr de Thibadeaux, eth sòci de Mac, l'interprete eth guanhador d'un Glòbe d'Òr, Ving Rhames, era versatilitat deth quau li a servit entà interpretar pellicules com *Pulp Fiction* e *Misión imposible*. Er aclamat actor Will Patton (*No hay salida*, *Armageddon*) ei eth cap de Gin, Héctor Cruz; e Maury Chaykin (*Bailando con lobos*, *La màscara del Zorro*) er estraperlista Conrad Greene.

Twentieth Century Fox e Regency Enterprises presenten ua produccion de Fountainbridge Films e Michael Hertzberg, *La trampa*. Era pellicula a estat dirigida per Jon Amiel (*Copycat*, *Sommersby*). Eth guion qu'ei de Ron Bass, guanhador d'un Oscar (*Rain Man*, *La boda de mi mejor amigo*) e William Broyles (era de pròpleu estrea *Cast Away*), basat en ua istòria deth primèr e de Michael Hertzberg. *La trampa* a estat producida per Sean Connery, Michael Hertzberg e Rhonda Tollefson, tamb Iain Smith, Ron Bass e Arnon Milchan coma productors exe-

cutius. Eth director de fotografia ei Phil Meheux, eth dessenhador de produccion Norman Garwood e eth montador Terry Rawlings. Era musica a estat compausada per Christopher Young. *La trampa* comencèc eth sòn viatge enquiara pantalha grana quan Ron Bass presentèc era istòria as sòns sòcis de Fountainbridge Films, Sean Connery e Rhonda Tollefson sonque en sèt linhas. Connery e Tollefson saberen avalorar eth potenciau d'aguest bra-

broilhon, que descriguie a dus personatges plan desparièrs: un mundan lairon e ua testarruda e beròia agent d'assegurances desirosa de hèse un camin, que formen ua inesperada aliança.

Tau coma suggerie eth guion, era relacion entre Mac e Gin se desvolopèc en prohoditat, enquia convertí-se en èish sus eth quau vire tot eth hilat. Tollefson apunte: "Volíem ua trama qu'estiguessèc emparada pes personatges, per çò que demoram qu'eth public se mantengue expectant sus era sua relacion e es sues aventures".

Segontes Sean Connery, *La trampa* ei "ua bona istòria, plia d'engin e d'un element d'intriga romantica que met un punt de realitat ath relat. Ei com era Opèra de Pequín, cada personatge a ues caracteristiques diferentes des que semble qu'a". Era apreciacion de Connery sus eth guion ei era resulta de quauquarren mès qu'era sua enguarda com actor. Com qu'ei un des productors dera pellicula, siguec fòrtament estacat, amassa tamb Tollefson, en desvolopament deth guion, era triga deth repartiment e era reproduccion. Un viatge començat eth rodatge, eth sòn trabalh siguec un aute. "Rhonda s'encuedaue deth dia a dia, des problèms e imprevisi dera pellicula -explique Connery-. Vedí qu'era mia contribucion coma productor auie d'èster mantier un bon ritme de rodatge e trabalhar tamb eth director, er equip tecnic e es auti ac-

tors entà auer un *set* a on tot siguesse çò de mès agradable possible".

Tornant tath tèma dera istòria e eth sòn personatge, Connery remèrque es cambis que patís Mac. Ath començament eth personatge de Mac ei fòrça simple. "Ei un solitari qu'aprecie er art e era beresa. Ei absolutament premanit entà quinsevolh contingéncia. Entà aquerò solet que non ei premanit qu'ei tad aquera hemna. En tot transcor era pellicula era capvire era situacion quauqui còps". Entà

Connery, Catherine Zeta-Jones siguec era triga per fècta entà interpretar ara valuosa sòcia de Mac en crim e en amor. "Catherine non a pòur ad arren que li pogues méter deuant. Ei ua profesionau intègra que desiraue afrontar eth desfis que supausaue eth sòn papèr e era pellicula".

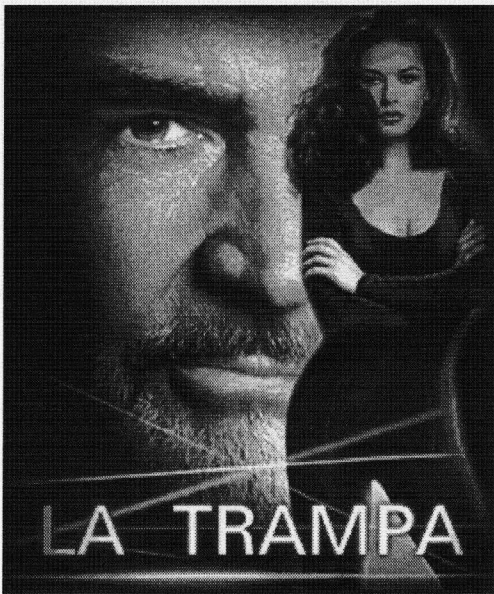
Zeta-Jones auie acabat eth sòn trabalh en *La màscara del Zorro* quan la convidèren a anar entà Roma entà amassà-se tamb Connery e Tollefson. Tollefson auie vist eth trabalh de Zeta-Jones ena television britanica, maugrat qu'encara non auie podut veir *La*

màscara del Zorro. S'auie agut en compde a d'autes actritzes entà interpretar a Gin, totun Connery e Tollefson volien a quauquarrés relatiuament nau e frèsc qu'amièsse ath public pes marrès e virades dera istòria. Zeta-Jones a aguesta qualitat e fòrça d'autes. Tollefson rebrembe: "Catherine arribèc en Roma completament premanida e sense auer agut pas massa temps entà hèc. Era sabec captar lèu era essencia deth sòn personatge e, d'un còp, mo'n dèrem compde qu'era quimica entre era e Sean foncionarie fòrça ben ena pantalha". Era fòrça deth personatge, era sua gosadia e era sua relacion tamb Mac li resultèc fòrça atirant a Zeta-Jones. "Me shautèc eth meravilhós sentit dera aventura de Gin e era prohonda e complexa atraccion que, pòga pòc, se genere entre es personatges. Gin gaudís tamb era pujada d'adrenalina que li compòrte eth sòn estira e ahloisha tamb Mac. Sabia que tant Sean coma jo encaishariem enes nòsti respectius papèrs, e que Jon Amiel mos ajudarie a amiar es personatges encara mès tà

delà".

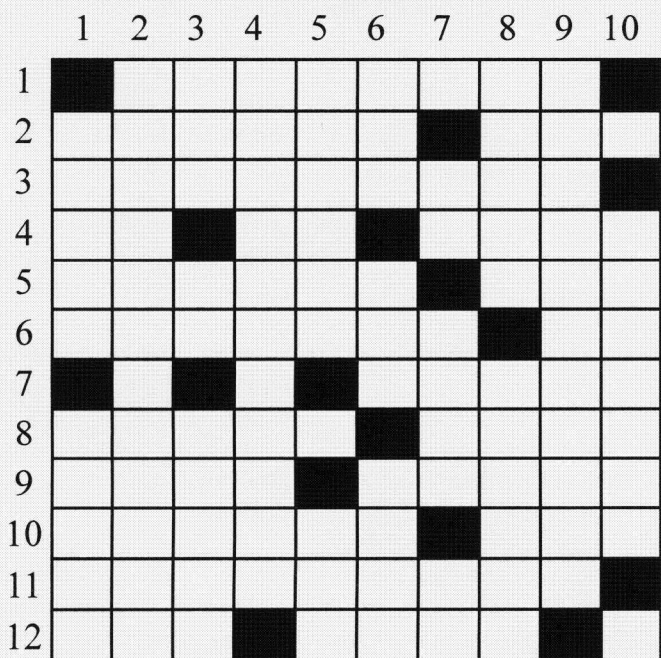
Zeta-Jones pense qu'era quimica en pantalha tamb Connery ei reminiscéncia dera d'autes parelhes cinematografiques anteriores. "Era sua relacion me rebrembe a Katherine Hepburn e Spencer Tracy o a Bogart e Bacall en quauqu'ues des sues pellicules. *La trampa* se pòt veir com un amor des d'abantes, maugrat qu'acò sigue per dejós dera superfícia". En tot trabalhar estrètament tamb Zeta-Jones, Connery e era rèsta deth repartiment, eth director, Jon Amiel, aportèc matisi claus ath guion e as personatges, maugrat qu'aqerò podie auer supausat un notable trebut, pr'amor qu'Amiel se junhec ara pellicula sonque uns mesi abantes que comencèsse eth rodatge principau. Tollefson explique que "Jon collaborèc tamb nosati en guion entà assolidar era relacion principau dera istòria. Ath delà, eth ei plan bon trabalhant tamb es actors. Sap çò que vò e trabalhe tamb eri enquia qu'artenh es interpretacions que cèrque. Entà qu'era pellicula foncione, cau que t'enamores de Mac e Gin, e Jon sabie hèr com hèr que passèsse". Will Patton, qu'interprete ar executiu d'assegurances Héctor Cruz, siguec encantat de tornar a collaborar tamb Amiel, eth quau ja l'auie dirigit en *Copycat*. Patton ditz: "Me junhí a *La trampa* pr'amor de Jon. Eth a ua manèra de hèr pellicules que resulte intelligenta, sensibla e esmavedora, e que reaument me shaute".

Amiel descriu eth guion coma "inusau en contèxte des pellicules contemporanèes. Ei ua excitanta pellicula d'aventures, mès tamb persones reaus enes quaus se pòt creir e entàs quaus preocupà-se. A personatges que son laguens d'escadences, que maugrat que son exagerades, son credibles. Aciú vedí era oportunitat de hèr era pellicula que cercaua d'ençà hè fòrça temps, ua pellicula d'accion qu'auesse cap e còr". Entà Amiel, trabalhar tamb Sean Connery e Catherine Zeta-Jones siguec tostemp ahiscant. "Qu'ei un gòi trabalhar tamb Sean -ditz Amiel. Eth sap exactament çò qu'ei de besonh en cada moment. Tostemp qu'ei a punt e, ath madeish temps, eth sòn entusiasme entà hèr cine non a amendrit. Vedé-lo plantat deuant dera camera ei un descurbiment, era energia que semble que ges deth sòn laguens explique perqué non se lo pòt considerar sonque un actor o ua estrelha de cine; eth ei veraiament un sant e senha".

ETH CROTZAT DETH DIMENGE

per Cisko

ment, tamb aguesta pèça de ròba se capere eth cu Terèsa quan va tara platja. 8. Escucat, qu'a era uelhada estrabica quan guarde tar antic mercat barcelonés. Nòm oficiau der Estat d'Irlanda. 9. Ath revès, montilha de sable en desèrt. Fistonam, atriquetam, emberim tamb ornamentals. 10. Virabocadi, 'aranesi' d'un país aupin. Empresa de Trabalh Pudentós. 11. Negarietz eth lac. 12. Estats Units d'Aran. Conduisís, acompanha. Era mès grèga.

Verticaus: 1. Nòm generic de quinsevolh estat independent andalós gessut pr'amor dera division deth califat de Cordova. Autoritat municipau en pòble. 2. Periodista destinat a curbir era informacion d'un lòc concret, d'a on comuniquie es noticies qu'aquí i a. 3. Er 'òr' liquid des Garrigues. Racing Club. Laua en ruscader. 4. Eth 'país' des Mòssos en version Disney. 5. Petita gratificacion en metallic que li balham ath crambèr. Era mès magra de totes. Seishanta minutes. 6. Capensús: non ei cap era de Solana maugrat qu'ac semble aguesta Organizacion der Atlantic Nòrd. Ua senhora abracada. Metalh de simbèu Os, un shinhau parrabastat. 7. En seccion se ve dobla, e sense bric d'alcol. Capensús: non ère cap Enemic de Toti aguest brave extraterrestre. Eth dia abantes. Mès aguest qu'ei Enemic des Indians. 8. Còs esporifèr en forma de copa, que contié nombroses espores e qu'ahisque ath suïcidi. Era petita dubertura contractilla qu'auem en iris des uelhs. 9. Adciratz, padegaratz... solaciartz inclús. 10. Se triplique enes errors. En quinsevolh moment, abantes, ara o dempús. Non existís en alfabet occitan aguesta letra.

Horizontaus: 1. Emprincípios en Comenges. 2. Eth cap-lòc dera grana nacion occitana. Organ muscular que se contrè ritmicament entà hèr circular era sang. 3. Un des grans filosòfs grècs, deishèble de Platon e autor de nombrosi tractats. 4. Terminason d'infinitiu. Un senhor, quin sigue, abreujat. Temps que pòrte de vida ua persona. 5. Lengua escandinava que se parle enes ièrles deth madeish nòm, e qu'ei diferenta deth danés. Er actuaue emperaire japonés. 6. Henerà eth campion a Clara. Es limits des JONS falangistes. 7. Eth cap de Pèir. E eth cu de Terèsa. Virabocat: precisa-

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1		T	A	C	A		N	A	U	T
2	M	A	T	E	M	A	T	I	C	A
3	E	X	O	T	I	C		D	I	U
4	N	I		A	G		S	A		R
5	E	D	U	C	A	R	A		T	E
6	S	E	M	I	D	I	U	S		S
7	T	R	I		A	R	R	A	T	
8	R	M		E	R	O	I		R	A
9	A	I	M	I		B		S	A	U
10	U	S	A	V	E		O	D	I	N
11		T	I	E	R	A	N		T	O
12	C	A	R	R	A	B	I	N	E	R

SOLUCION DETH CROTZAT DETH DARRÈR DIMENGE

per Cisko

Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Europa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
lòcau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaarana@ctv.es

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Companys.
e-mail: jrcc@apdo.com

Informatica e dessenh: Marc Colomines i Nadal.

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.

Equip comerciau: Ramon Agulló i Teixidor.

Impression: Xerox's Document Center 220 ST d'ETH DIARI
en Vielha. Tirada: 1000 exemplars.